

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת ויחי ח' טבת תשע"ח, מסכת
יבמות דף לה:

גליון נושא:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

'קיצור סדר חליצה'

פנינים

מעשה שהיה!

כ"ק האדמו"ר ה'בית ישראל' מגור
זיע"א נפטר בלי להשאיר זרע, לפני
מלחמת העולם השניה היו לו ילדים
מזיווג ראשון אך כולם נרצחו בשואה,
ומפורש בגמ' (יבמות דף פז:): שאם מתו
הבנים, היבמה זקוקה לייבום וחליצה.
תכף אחר פטירתו הוכתר להנהגת
קהילת גור אחיו כ"ק האדמו"ר ה'לב
שמחה' זיע"א, כעבור זמן מועט
מהפטירה חלץ לאשתו של ה'בית
ישראל' והתירה לשוק. מעמד החליצה
התקיים בבית הדין של 'העדה החרדית'
ירושלים, בנוכחות קהל רב (י.ז.ו.).

מסופר, שאחרי גמר החליצה, חששה
החולצת שמא אין זה דרך כבוד מה
שירקה בפני ה'לב שמחה', שבאותו זמן
כבר הוכתר למנהיג קהילת חסידי גור
המונה אלפי חסידים בארץ ובעולם,
וביקשה החולצת מחילה מהאדמו"ר!

וכתב על כך בספר חליצה כהלכתה
(חלק ב עמוד תלח), שלא ביקשה מחילה
אלא לרווחא דמילתא, אבל מצד הדין
לא צריך לבקש מחילה, ושום פוסק לא
הזכיר בקשת מחילה אחרי החליצה.
וטעם הדבר, מאחר שכך סדר המצוה אין
בחליצה ויריקה חשש פגיעה בכבוד
האדמו"ר. וכעין מה שהורו הג"ר שמואל
הלוי ואזנר זצ"ל, והג"ר ניסים קרליץ
שליט"א, שמותר לבן להשתתף במעמד
חליצה לאביו, שאין זה בזיון לאב, כי כך
הוא סדר המצוה. ❖

הלכות חליצה בקצרה

כתוב בתורה: (סוף פרשת כי תצא, דברים פרק
כה פסוקים ה-י) כִּי יֵשְׁבוּ אֲחִים יְחִדּוּ וּמֵת אֶחָד
מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ
זָר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וּלְקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיְבַמָּה: וְהָיָה
הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא
יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת
אֶת יְבִמְתּוֹ וְעַלְתָּה יְבִמְתּוֹ הַשְּׂעִרָה אֶל הַזְּקֵנִים
וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא
אָבָה יְבָמִי: וּקְרָאוּ לוֹ זְקֵנֵי עִירוֹ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמַד
וְאָמַר לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ: וּנְגַשָּׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו
לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נָעֻלוּ מֵעַל רִגְלוֹ וַיִּרְקֶה בְּפָנָיו
וְעָנְתָה וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת
בֵּית אָחִיו: וּנְקָרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֵלוּץ הַנָּעֹל:

הקדמה: מצוות חליצה יש בה הרבה פרטי דינים,
המבוארים בגמ' (יבמות פרק יב, דפים קא. - קו:),
וברמב"ם (הלכות ייבום וחליצה פרק ד), ובשו"ע
(אבן העזר סימן קסט). בגמר הסימן טרח השו"ע
וכתב 'קיצור סדר חליצה'. לאחר הרבה שנים, כתב
המהר"ם (מוה"ר מיכל ב"ר יוזפש בעל סדר גיטין)
'סדר חליצה בקצרה', בשו"ע שהודפס מחדש
מופיע בסוף הסימן סדר חליצה של המהר"ם
בתוספת הגהות של הפתחי תשובה.

בשנת תשס"ט הופיע ספר חליצה כהלכתה (ב'
חלקים, יותר מ-1000 עמודים), להג"ר יחזקאל
אהרן שוורץ שליט"א לבירור כל דיני החליצה, ושם
מופיע (חלק ב עמוד שיז) 'סדר חליצה להלכה
ולמעשה' באופן ברור ובהיר, חלק ניכר מהדברים
שיובאו להלן, מקורו שם.

תקציר: בגיליון זה (מספר 144 ויחי תשע"ח),
ננסה להציג על קצה המזלג את עיקרי התהליך של
'סדר חליצה', ההכנות שקודם החליצה, מעמד
החליצה עצמו, הפרטים שאחרי החליצה. הגיליון

הבא (מספר 145 שמות תשע"ח) יעסוק אי"ה בצורת ה'נעל' של החליצה. והגיליון שלאחריו (מספר 146 וארא תשע"ח) יתמקד בפרטי דיני ה'רקיקה'.

1. ההכנות יום לפני החליצה

קביעת מקום: מבררים שהיבם והיבמה גדולים, ושעברו תשעים ואחד יום מיום מיתת האת, כמבואר בגמ' (יבמות דף מג.) שצריך לוודא שהחולצת אינה מעוברת. בין מנחה למעריב ביום שלפני החליצה, קובעים חמשת הדיינים מקום, שבו יתקיים מעמד החליצה. שלשה דיינים של בית דין, ועוד שנים לפרסום הדבר.

הנעל והרגל: נעל של חליצה היא של רגל ימין, וצריך הרב או שלוחו להכין את הנעל, ולבדוק שתהיה תואמת לרגלו. איטר, צריך לחלוץ גם נעל ימין וגם נעל שמאל. בודקים את היבם האם הוא איטר רגל, לפי איזה רגל עוקר תחילה, ואם עוקר כל פעם רגל אחרת, יאמר לו הרב לבעוט ברגלו, או לעלות על כסא, או ללבוש נעליו, ורואים אם הוא מתחיל קודם ברגל ימין או ברגל שמאל. ואם גם בזה עושה כל פעם בצד אחר, נחשב כשולט בשתי הרגלים, וחולץ בימין כל אדם.

לאחר מכן, רוחץ השליח בית דין היטב את רגל היבם, גוזז את צפרניו, ומסיר בסכין כל לכלוך, כדי שהרגל תהיה נקיה, ויהיה קל לרוחוץ אותה בזמן החליצה.

הכנת היבמין: מלמד את היבמה, לומר 'לא אָבָה יבְמִי' בנשימה אחת, ואת היבם לומר 'לא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ' בנשימה אחת, ושיאמר 'לקחתה' במפיק ה"א. וצריך להזהיר אותה שלא לאכול או לשתות כלום ביום החליצה עד שתחלוץ, כדי שהרוק לא יהיה 'מחמת דבר אחר'. ושתכסה את פיה בצעיף כשתבוא לפני הדיינים, כדי שיהיה היבם, שלא תירק בפני היבם והדיינים, עד שיצוה עליה הרב לירוק, ואם לא תוכל שלא לירוק, תבליע את הרוק בצעיף שעל פיה, באופן שלא יראו שהרוק יוצא מפיה, וגם תעשה את זה שלא בפני היבם והדיינים. עוד צריך להזהיר אותה שלא תדבר הרבה מחר לפני החליצה, ושלא תנקר את שיניה עם קיסם לפני החליצה, כדי שלא יצא לה דם, ואז תירק דם במקום רוק.

2. הכנות ביום החליצה

א. החליצה נעשית בפני עשרה אנשים; שלשה דיינים חשובים בראשות חכם העיר, שני דיינים נוספים לפרסום הדבר, שני עדים, היבם והשמש מצטרפין לעשרה. וי"א שגם היבמה מצטרפת לעשרה. צריך שהעדים והדיינים לא יהיו קרובים זה לזה, ולא ליבם והיבמה.

מקובל בבתי הדין, שאין לדיין לערוך מעמד חליצה, אלא אם כן השתתף בעבר במעמד חליצה עם דיינים אחרים, שהשתתפו בעבר עם דיינים שיש להם מסורת מדורות קודמים, כי יש בזה הרבה פרטי דינים, והרי החליצה אינה מצויה, ויש הרבה פרטי דינים שמעכבים את ההיתר לשוק, ואם לא יבחינו הדיינים הרי זה חורבן לדורות.

ב. חמשת הדיינים יושבים במקום שאינו מקום החליצה, ואומר הרב 'המסדר חליצה' לשאר הדיינים בלשון הזה; 'נלך לחלוץ ליבמה פלונית בת פלוני, מיבם פלוני בן פלוני, במקום שקבענו אתמול', ועומדים שלושת הדיינים, והולכים למקום החליצה, ואחריהם ילכו שני הדיינים הנוספים.

ג. שמש בית הדין קורא ליבם וליבמה, שיבואו ויעמדו לפני הדיינים. היבמה באה תחילה ואחריה היבם, ועומדים לפני הדיינים.

ד. היבם שם כובעו סמוך לעינו כמנהג האבלים, היבמה מתעטפת בצעיף כמנהג האבלות, ומכסה פיה בצעיף. הרב מזהיר אותה שלא תרוק עד שיאמר לה לרוק, ואם תהיה אנוסה לירוק, תבליע אותו בצעיף שעל פיה, ושלא בפני היבם והדיינים. וכן יזהירנה שוב שלא תדבר הרבה.

ה. הרב שואל את העדים, אתם יודעים שפלונית בת פלונית זו, היתה אשת המת פלוני בן פלוני, ויאמרו העדים 'הן'. האם מכירים אתם שפלוני בן פלוני זה, הוא היבם, אחיו מן האב של פלוני בן פלוני המת, ויאמרו 'הן'. האם ידוע לכם שהיבם היה בעולמו של המת, שהיבם הוא גדול האחים, שהמת לא השאיר זרע, שעברו 91 יום מהמיתה, שהיבם והיבמה גדולים, ויאמרו 'הן'.

פרסום: כתב בסדר חליצה של המהר"ם (אות יט) למחר בבוקר יכריזו בבית הכנסת או ברחוב שעכשיו יתנו חליצה. ובפחד יצחק לרבי משה חריף כתב 'ואם לא עשוהו לאחר שחרית יסתובב השמש כשהולכים לחלוץ, ויקרא לכל הציבור ואף לנשים והטף כדי לפרסם הדבר'. הרי שיש דין הכרזה, ושורשו בפסוק וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חָלוּץ הַנֶּעַל (דברים כה י), מכאן שמצוה לפרסם הדבר, ומוסיפים על הדיינים עד עשרה כדי לפרסם הדבר.

וכתב המרדכי (יבמות קיט) ונפסק בשו"ע (סדר חליצה אות ט, סדר חליצה למהר"ם טו) החליצה מצותה להיות בגובהה של עיר, כלומר במקום מפורסם כלשון הפסוק וְעָלְתָה יְבַמְתוּ הַשְּׁעָרָה (דברים כה, ז). וכתב הכנסת הגדולה (סימן קסט הגהות בית יוסף יז) שנוהגים לחלוץ בחצר בית הכנסת. ומציין בספר החליצה כהלכתה (עמוד שכד), הרב אומר לשמש להכריז שלא יעשו שום חציפות, ולא יצקו במעמד החליצה, אלא כולם ישמעו ויראו.

סקרנים: והנה כאשר בית הדין עורך 'מעמד חליצה' במקום מפורסם או בחצר בית הכנסת, מתקבלים הרבה סקרנים שלא קשורים לאירוע, לראות במוחש את 'החליצה הלכה למעשה', ויש לדון האם יש כאן משום ביזיון ליבם והיבמה, חלק טוענים שהם לא מבינים את הצד של 'בעד', וחלק טוענים שהם לא מבינים את הצד של 'נגד'. ובכן בשורות הבאות נציג את שני הצדדים, והבוחר יבחר.

נגד: כל מה ששנוי עליך אל תעשה לחברך, כמו שכולם מבינים שלא יפה להסתכל איך מטפלים בפצוע בתאונת דרכים, ואולי אפילו יש בזה איסור מצד הדין, משום 'היזק ראייה', כך גם לא ראוי לעמוד מתוך סקרנות ולהביט במעמד החליצה, התגודדות הסקרנים יוצרת מבוכה ובושה ואי נעימות לחולצת העומדת בדד בתוך הגברים, וכולם מתבוננים במעשיה, גם החולץ לא מעוניין שיבואו, ומתבייש יותר כאשר יורקים בפניו בפני עם רב. סקרן שמחייך וצוחק - כאשר החולצת לא מצליחה לירוק כדין וכדומה, זה סרך שפיכות דמים ואיסור דאורייתא חמור שמצער אלמנה ערירית, שלא יבוא! בשלמא סוטה שנסתרה חטאה ומגיע לה שיבזו אותה לעיני כל, אבל יבמה מה פשעה?

מספיק שיהיו שם עשרה אנשים, כפי שנדרש מצד דין הפרסום, כמבואר בשו"ע (סדר חליצה הקצר סעיף יג) מביאים עוד אנשים שיהיו בשעת החליצה, ולפחות חמשה, כדי שעם הדיינים יהיו עשרה, עכ"ד. ולא צריך להביא המון עם, שאין בזה ענין הלכתי. דין הפרסום מוטל על בית דין שמקימים אותו כדין, והסקרנים לא צריכים לעזור להם. 'ביטול תורה', שקודם ילמדו היטב את כל סוגי חליצה עם כל הפוסקים, ואז יבואו לראות 'הלכה למעשה'.

בעד: טעות לחשוב שהחליצה הינה אירוע מבייש ומשפיל, החולצת לא עוברת שום עלבון, היא זוכה לקיים מצוה דאורייתא. את הפרטים של קיום המצווה קבעה התורה, ולא הדיינים, אין סיבה להרחיק את הסקרנים, אדרבה יש דין להזמין את כולם לראות, אף לנשים וטף. אם החולצת רוצה, היא יכולה להגיע בליווי חברותיה וקרובותיה כמבואר במהרי"ל.

החולצת אינה מתבזה, ולא מגיעה לידי מבוכה (כמו פצוע, או חולה), וכן לא נדרש ממנה לעשות דבר שיש בו גנאי. אמירת הפסוקים ודיוק בלשון אינם משפילים. אדרבה, מבואר במפרשים שמטרת היריקה היא לבייש את החלוץ על כך שאינו מייבמה, ולא אותה. גם במעמד 'החופה' ו'מצוה טאנק' הכלה עומדת בדד בין הגברים. כמו בכל מעמד נדיר וחשוב בבית הדין - מכירת חמץ, כתיבת פרוזבול, גירות, מתקבלים יהודים לראות, כך גם במעמד החליצה.

מבואר ברמ"א (סדר חליצה הקצר סעיף יג) ובכנסת הגדולה (סדר חליצה ס"ק כט) שלכן נהגו לחלוץ בשחרית אחרי התפילה כדי שיהא ברוב עם. אין להתחכם וצריך לקיים ההלכה כמו שכתוב, שכל הנוכחים יאמרו 'חלוץ הנעל'. התורה היא תורת חיים, ודרכיה דרכי נועם. ולא צריך לחפש חשבונות רבים... ❖

ו. אחר כך הרב אומר ליבם והיבמה 'שבו', וישבו, ואומר אל היבם בלשון אשכנזי או בשפה של אותו מקום 'מה אתה מבקש', ומשיב לו באותה שפה 'באתי לחלוץ ליבמתי', ומזהיר את היבם והיבמה, שלא ישיבו פעמיים כן או פעמיים לא, אלא פעם אחת.

ז. לאחר מכן שואל את היבמה האם אכלה או שתתה היום, והיא עונה 'לאו', ובתענית ציבור אין צריך לשאול. וכן שואל אותה האם תרצה ליקח חליצה מהיבם הזה, ותאמר 'הן'. ואז יאמר להם הרב 'אם כן עמדו', ותעמוד היבמה לימין היבם.

ח. הרב אומר ליבם 'זאת יבמתך העומדת אצלך, אם תרצה ליבמה יבמה', ואם יש לו אשה, יאמר לו 'אף על פי שיש לך אשה מותר לך ליבמה, שאין בזה חרם רבינו גרשום, ולא שום תקנה לבטל מצוה דאורייתא', ויאמר היבם 'איני רוצה ליבמה'.

ט. הרב שואל את היבם 'תרצה לחלוץ לה', והיבם אומר 'אני רוצה לחלוץ לה, וליתן לה חליצה', והרב אומר 'כשתחלוץ לה, תכוין לפטור היבמה בחליצה זו', ויאמר 'הן'. ואומר ליבמה 'כשתקחי חליצה מן יבמך, תכוין עצמך לפטור בחליצה זו', ותאמר 'הן'.

3. מעשה החליצה

א. הרב אומר לשמש שיוליך את היבם ויוריד לו את נעל ימין, וירחץ את כל רגלו עד מעל השוק היטב במים חמים, שלא ידבק שום דבר בין האצבעות, ומגרר בסכין את העקב ואת המקומות שאינם נקיים, כדי שיהא נקי מכל טיט ולכלוך.

ב. אחר כך עוטף את הרגל בסדין או במטפחת, ובא לפני בית הדין ויושב ליד הרב, ויראו הדיינים שאין שום לכלוך וטיט שיהיה חציצה, תחת רגלו ועל רגלו ובין אצבעותיו, ויראו שהרגל והנעל נקיים. הרב מקנה ליבם את הנעל, על מנת שיחזירנו לו בגמר החליצה. הרב מלביש את הנעל ברגל ימין של היבם, ורואה שהיא מכוונת בדיוק לגודל הרגל, והיבם דוחק את רגלו על הרצפה, עד שהעקב יהיה צמוד לנעל. [סדר לבישת וכריכת וחליצת המנעל יופיע בעז"ה בגיליון הבא, יחד עם ביאור צורת המנעל].

ג. היבם מגביה את בגדיו, והולך לפני הדיינים לפחות ארבע אמות, והדיינים רואים שהנעל מתאימה לו ויכול ללכת איתה, ושזו רגל ימין, ושהנעל אינה עולה מעל הברך.

ד. היבם חוזר אל הדיינים, ועומד ליד הקיר או עמוד או מדף, ובדרך כלל מצמידים מדף לקיר, והיבם נשען עליו כדי שיוכל לדחוק רגלו בקרקע, אבל לא ישען בכל הכוח, אלא כשיעור שאם ינטל המדף לא יפול.

ה. בכל מהלך החליצה, בקריאה, בחליצה וברקיקה, שלושת הדיינים והשנים הנוספים יושבים, והיבם והיבמה עומדים, ואם היבם חולה ואינו מסוגל לעמוד, יכול לחלוץ מיושב.

ו. כעת מקריא הרב ליבמה את הפסוק 'מֵאֵן יִבְמִי לְהִקִּים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל', ואומרת אחריו מילה במילה, ואומרת 'לא אָבָה יִבְמִי בְנִשְׁימָה אַחַת, ושואל את היבם בלשון אשכנזי, או בשפה המדוברת באותו מקום 'הבנת מה שאומרת יבמתך, שהיא קובלת שאינך רוצה ליבמה', ויאמר 'הן', ומקריא לו הרב ואומר אחריו את הפסוק 'לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ בְנִשְׁימָה אַחַת, 'לקחתה' במפיק ה"א'.

ז. כעת הרב אומר ליבם 'דחוק רגלך לארץ, אך לא כל כך', כדי שתוכל היבמה להגביה את רגלו, ומצמיד היבם את עקבו ברצפה, ונשען על המדף לא לגמרי, אלא כשיעור שאם ינטל לא יפול, ואומר הרב ליבמה להתכופף, אבל בשום אופן לא לשבת על הברכיים, ומזהיר את חמשת הדיינים, שיראו את מעשה חליצת המנעל.

ח. יש להקפיד שלא יהיה טבעת על יד האשה, ושואל אותה הרב האם היא אטרת יד, ואומרת שאינה אטרת יד, וחולצת את הקשרים, ותופסת רגלו בידה השמאלית, ומגביהה אותה מהרצפה שתיפול הנעל מהעקב, וחולצת את כל הנעל בידה הימנית בלבד בלי סיוע היד השמאלית, ובלי סיוע היבם בידו או ברגלו, וזורקת את הנעל לרצפה, ושוב מרימה את הנעל וזורקת אותו למרחק.

4. היריקה וסיום המעמד

א. הרב אומר ליבמה לקבץ הרבה רוק אל פיה, ולא על ידי פיהוק ועיטוש, ובלי ליחה ודם, וגם לא תירק מים בעלמא רק רוק ממש, ושהרוק יבוא מעצמה, ואומר הרב לחמשת הדיינים, 'תראו את הרוק יוצא מפיה, ותסתכלו ברוק עד שיגיע לפני היבם לארץ'. האשה יורקת כדין לעיני הדיינים.

ב. כעת הרב מקרא ליבמה ואומרת אחריו מלה במילה, 'כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעַל' ומקרה לה עוד ב' פעמים 'בית חלוץ הנעל'. והדיינים וכל העומדים שם עונים ג' פעמים בקול רם 'חלוץ הנעל'.

ג. עכשיו אומר הרב ליבם, שיתן לו את נעל החליצה במתנה, ואומר היבם 'הן', ומגביהו הרב שלושה טפחים, ואומר שהוא זוכה בו בשביל יבם אחר.

ד. הדיינים מתירים לחלוצה להינשא מיד לכל אדם חוץ מכהן כדין גרושה ולא כאלמנה. ואומרים כל חמשת הדיינים, 'הי רצון שלא תבואנה עוד בנות ישראל, לא לידי חליצה ולא לידי יבום'.

ה. בגמר החליצה הדיינים נעמדים, והרב מברך (בלי הזכרת שם ומלכות) 'ברוך אשר קידשנו במצותיו וחוקיו של אברהם אבינו'.

ו. לאחר החליצה נותנים ליבמה שטר מעשה בית דין. וזה לשונו; הננו מאשרים בזאת כי ביום בשבת יום לחדש שנת למנין שאנו מונין כאן בעיר חלץ בפנינו הרב בן למשפחת ת.ז ליבמתו בת למשפחת ת.ז אלמנת אחיו המנוח בן שנפטר ביום ולא השאיר אחריו זרע של קיימא, ומעתה הרי היא מותרת לכל אדם חוץ מכהן. ועל זה באנו על החתום - נאום דיין, נאום דיין, נאום דיין.

סיכום הגיליון:

5. דינים העולים

מצות חליצה: מצות חליצה מתירה לכל חוץ מכהן כדין גרושה, ויש בה פרטים רבים, בירור והכנה, אמירת הפסוקים, צורת חליצת המנעל, אופן היריקה, כמבואר בפנים.

פרסום: מצוה לפרסם את מעמד החליצה, דכתיב וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעַל, וכל הנוכחים אומרים ג' פעמים 'חלוץ הנעל'. יש לדון האם ראוי לסקרנים להשתתף במעמד החליצה.

גנאי: מעמד החליצה נועד לבייש את היבם ולא את היבמה. היבמה אינה צריכה לבקש מחילה מהיבם, שכן סדר המצוה. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא:

'נעל של חליצה' – יבמות דף לה:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הגיליון הוקדש

לע"נ הגאון הצדיק

רבי מאיר בן רבי

יחיאל צבי הכהן

זצוק"ל

לכ"ע ח' טבת

ת.נ.צ.ב.ה.

הגיליון הוקדש

לע"נ הפעוטה מיכל

בת יחיאל מרדכי

כהן ע"ה נלב"ע כט

כסלו תשע"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

